

Förbandsbesöksrapport

Livgardet (LG)

4–5 oktober 2021

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspiktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem före detta värnpliktiga som väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar i slutet av verksamhetsåret. Rapporten utgör också en dialog med besökt förband, som därmed får möjlighet att åtgärda fel och brister. Dessa kommer följas upp av Pliktrådet vid senare besök.

Pliktrådet tillser att detta dokument går ut till LMA, förbandschef eller motsvarande funktion samt förtroendevalda värnpliktiga på relevant förband. LMA ansvarar i sin tur för att vidarebefordra rapporten till relevanta funktioner på förbandet och de Pliktrådet träffat under sitt besök samt till berört soldathem. Berört förband har lämnat synpunkter på rapportens innehåll, den görs nu publik.

Deltagare:

Johan Gunnarsson och Olof Wärmländer.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	3
Organisation	3
Arbetsmiljö & säkerhet.....	4
Psykisk hälsa	4
Försvarshälsan.....	4
Attityder	4
Utrustning.....	5
Avbruten utbildning	5
Resor.....	5
Boendemiljö & vistelseutrymmen.....	6
Medinflytande	6
Information och mönstring	7
Avslutning.....	7

Sammanfattning

Vi kan konstatera att de värnpliktiga hittills är nöjda med sin utbildning.

Medinflytandet på Livgardet är idag inte så välförankrat i organisationen som man kan önska. LMA är just nu tillförordnad i väntan på att en rekrytering ska genomföras, och förbandets förtroendevalda upplever ofta att deras roll är otydlig och att de inte är säkra på deras befogenheter samt möjligheter att påverka, samtidigt som befälen inte heller alltid är införstådda med dessa.

Försvarshälsan på förbandet har på eget initiativ tagit fram flera häften till de värnpliktiga, där de har samlat tips och övningar för att förebygga och rehabilitera skador. Initiativet är gott men genomförs tyvärr inte tillsammans med landets övriga försvarshälsor.

Många värnpliktiga är besvikna över det faktum att förbandet gjort ett överintag på befattningen gruppchef på säkerhetsförband, vilket har inneburit att en stor majoritet av de som vid mönstring antogs till denna befattning inte har erhållit utbildningen.

Inledning

Den 4–5 oktober genomförde Pliktrådet 2021/2022 sitt första förbandsbesök på Livgardet i Kungsängen. Under dessa två dagar har rådet granskat de utbildningsförhållanden som råder på regementet. För att få en så god helhetsbild som möjligt har rådet träffat representanter och funktioner från många olika delar av förbandet. Tack vare detta kan Pliktrådet framföra en så korrekt bild som möjligt till förbandsledningen. På så sätt kan förbandet åtgärda de problem som Pliktrådet i samråd med de värnpliktiga har kunnat konstatera, och Pliktrådet kan tydliggöra vad som fungerar bra på förbandet och bör uppmuntras.

Organisation

Livgardets värnpliktsutbildning är uppdelad på tre bataljoner, som består av både GSS-K och värnpliktiga; Livbataljon, 12. motoriserade skyttebataljonen och 13. säkerhetsbataljonen. Varje bataljon har ett GU-kompani/skvadron som utbildar värnpliktiga. Tidigare har all värnpliktsutbildning bedrivits vid 12. motoriserade skyttebataljonen men detta innebar att bataljonen fick ett för stort ansvar, som både ensam ansvarig för de tre bataljonernas grundutbildning och sina egna anställda soldater. I stället för att organisera en renodlad grundutbildningsbataljon har man nu valt att fördela dem på respektive bataljon, med undantag för militärpoliserna vars grundutbildning bedrivs på 13. säkerhetsbataljonen.

Hos Livgardet rycker 449 värnpliktiga in i tre olika täter. Utbildningarna är 9, 10, 11 respektive 14 månader långa, beroende på befattning. De befattningstyper som Livgardet utbildar mot är till exempel säkerhetssoldat, militärpolis, motoriserade skytteförband samt ceremoniella skytteförband.

Arbetsmiljö & säkerhet

Förbandet påtalar att utbildningen genomförs av synnerligen erfaren personal.

Skyddsassistenter uppmanas att ta en aktiv roll och rapportera brister och faror, men ges inte adekvat utbildning i hur de ska göra det. I dagsläget vill Pliktrådet att skyddsassistenterna ska kunna se över risker vid övningsmoment och identifiera risker i plutonens vistelsemiljöer.

Psykisk hälsa

De värnpliktiga känner som regel att psykisk ohälsa är en fråga som tas på allvar och att de kan prata med sina befäl eller annan personal för att kunna få stöd. De uppmuntras även att hoppa ett steg i linjeorganisationen eller gå till ett annat befäl om de känner sig mer bekväma med det. Dock har vissa värnpliktiga berättat att de av vissa befäl blivit bemötta med en attityd i stil med "du kan ju inte gå till psykologen bara för att du har en dålig dag". Psykolog finns på Försvvarshälsan och har en väntetid på cirka tre-fyra dagar.

Pliktrådet uppmanar förbandet att fortsätta arbetet för god psykisk hälsa.

Försvvarshälsan

Försvvarshälsan vittnar om en uppgång av psykisk ohälsa under inryck, i förhållande till övrig utbildningstid, när de värnpliktiga ska anpassa sig till att bo med andra och leva tillsammans konstant. De ser en ökning i år, när många har studerat eller arbetat på distans och nu ska anpassa sig till att hela tiden vara tillsammans med andra.

Försvvarshälsan har själva tagit fram "prehab-rehab" - informationshäften med tips för de värnpliktiga. Dessa innehåller både förebyggande övningar för utsatta områden på kroppen, såsom fötter, knä, ländrygg och axlar, samt bra rehabiliterande övningar om problem hade uppstått. Detta hänvisar Försvvarshälsan till innan den värnpliktiga får komma till dem för undersökning, vilket Försvvarshälsan har sett gör att några faktiskt inte behöver komma och att andra tydligare kan specificera sina skador eller sjukdomar.

Pliktrådet uppmuntrar Livgardet att fortsätta arbetet med dessa skadeförebyggande åtgärder, samt att andra förband tar efter, gärna i samarbete med Försvvarshälsan Livgardet för att slippa producera förbandsspecifika produkter.

Försvvarshälsan anser att samarbetet med plutonchefer och kompanichefer fungerar bra, som finns tillgängliga om problem uppkommer, och att befälen lyssnar på rekommendationer om fysisk belastning.

Attityder

KB-värnpliktiga fick vid GB-inrycket höra av befälen att de inte ska prata med gruppcheferna, då de har mycket annat att göra. De värnpliktiga följde rådet, men det medförde att gruppcheferna tyckte att KB-eleverna var underliga och det skapade friktioner. Detta löstes snabbt när de började prata med varandra och redde ut problemet, men det var inte lämpligt av befälen att sätta stopp.

Utrustning

Bristen på dugliga underkläder för kvinnor är ett problem som är välkänt och har varit återkommande under en längre tid. Problemet har uppmärksammats på så gott som samtliga förband som Pliktrådet besökt. Livgardet har först efter flera månader in i utbildningen kunnat tilldela sina kvinnliga värnpliktiga trosor och BH:ar som inte är obekväma eller skaver. Det är förargligt att Försvarsmakten inte kan tillhandahålla fungerande kläder till de värnpliktiga, särskilt då civila kläder av säkerhets- och försäkringsskäl inte alltid är tillåtna under tjänstgöring. Detta problem är inte Livgardet ansvarigt för och Pliktrådet kräver att denna brist ska åtgärdas på central nivå så fort det bara går. Pliktrådet kommer under förbandsbesök 2 (som genomförs i början av 2022) följa upp denna fråga och kontrollera om bristerna har åtgärdats, samt hur planeringen ser ut inför kommande inryck.

De värnpliktiga utrustas direkt med kroppsskydd 12, men använder under utbildningens inledning stridsväst eller ok. De värnpliktiga får inte kitta om kroppsskydd eller ok förrän GSU är genomförd (efter 2–3 månader). De får ändra passformen för att det ska sitta bättre, men att exempelvis flytta fickorna görs först efter GSU. Detta för att befälen anser att de värnpliktiga i början saknar kunskap om hur stridsvästen/kroppsskyddet ska anpassas.

Detta ser Pliktrådet som oroande, då man snabbt känner om kroppsskyddet sitter fel och att då flytta på fickorna gör det lättare att röra sig. Vi tycker att det är fel att sätta enhetlighet före funktion och att detta bör ses över.

Det råder dessutom brist på storlekar på kroppsskydden, vilket gör att många, främst kvinnor, får problem med att de är för stora. Pliktrådet anser att de måste se över sin tilldelning av kroppsskydd och se över alternativen, såsom stridssele.

Avbruten utbildning

Hittills under utbildningsperioden har 18 värnpliktiga fått avrusta.

Resor

Många värnpliktiga riktar kritik mot resorna för att de enbart är hänvisade till kollektivtrafikförbindelsen från regementet till närmaste pendeltågsstation. Detta gör att det blir trångt på bussarna och vissa behöver vänta på nästa buss. Många värnpliktiga tar bilen till regementet på grund av dåliga förbindelser.

Pliktrådet anser att förbandet kan beställa bussar som kör de värnpliktiga mellan Livgardet och Stockholms central. Detta för att underlätta de värnpliktigas hemresor och bereda möjlighet för återhämtning i hemmet. Detta kommer bli särskilt aktuellt då förbandet i fortsättningen ska nyttja ett "5–2"-schema för permissioner, som innebär att de som bor långt bort kommer att tillbringa en stor del av sina permissioner på tåg, bussar och flyg.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Livgardet nyttjar idag enbart två kaserner på garnisonen för boende åt de värnpliktiga. Kasernerna är just nu i en renoveringsprocess där den ena har hunnit renoveras och den andra ska renoveras.

Boendemiljön håller god standard. Logementen är rymliga och fräscha (åtminstone den renoverade kasernen), likasom våtutrymmena som är utrustade med tvättmaskiner och torktumlare som de värnpliktiga kan nyttja.

Skåpen i logementen kedjas fast i väggarna för att de inte ska kunna välta. Även överskåpen sitter som regel fastmonterade i underskåpen så att de inte kan tippa.

Även om kasernerna generellt håller en god standard upplever förbandet att de skador som upptäcks och anmäls till Fortifikationsverket inte åtgärdas. Detta innebär att allt ifrån dörrar och lås på toaletter till torktumlare kan stå trasiga i flera veckor, något som snabbt påverkar de värnpliktiga.

Medinflytande

De förtroendevalda värnpliktiga upplever att deras roll är otydlig. De känner även att befälen inte är införstådda med vad en förtroendevald ska göra samt hur tjänsteutövningen ser ut, och önskar därför att befälen deltar i utbildningen för de förtroendevalda. Till exempel känner flera förtroendevalda att de ofta blir avvisade när de försöker framföra saker till befäl, då befälen anser att det den förtroendevalde vill diskutera är oprioriterat och får vänta. Detta har förbandet blivit uppmärksammat på och kommer att följa upp.

De förtroendevalda har ännu inte hunnit få sina utbildningar, då de är förhållandevis nyinryckta. Troligtvis kommer bilden klarna mer för de förtroendevalda när de är utbildade och vant sig vid den militära tillvaron. Dock är det viktigt att även befälen förstår syftet med de förtroendevalda och ger dem tillräckliga förutsättningar för att kunna utföra sina uppdrag. Detta innefattar till exempel tid för de förtroendevalda att planera plutonens timme, att de förtroendevalda inte blir avvisade när de vill tala med ett befäl, att tid avsätts till de forum som de värnpliktiga har för att föra fram synpunkter (till exempel plutonens timme och kompaninämnd) och att dessa inte inskränks.

Att Livgardet saknar en person med medinflytande som huvudansvar och i stället placerar ansvaret som en tillikatjänst för annan personal (just nu regementsförvaltaren) försvårar arbetet med att förankra medinflytandet på förbandet samt bland värnpliktiga och befäl. Pliktrådet föreslår att förbandet ser hur exempelvis LedR har organiserat sitt medinflytandearbete genom sin "värnpliktssektion". Även där är regementsförvaltaren LMA men har ett gott stöd från värnpliktssektionen, där man samlat HR-stöd för de värnpliktiga som kan stödja och samordna förbandets medinflytandearbete.

Information och mönstring

Under besöket framkom det att en hel pluton värnpliktiga ur 2. skvadron vid mönstring blivit tilldelade befattningen "gruppchef". Först när utbildningen startade berättade förbandet att enbart ett fåtal ur plutonen skulle få denna utbildning och tjänst, medan övriga skulle bli soldater. Många av de värnpliktiga känner sig lurade, i synnerhet de som lockades av just befattningen gruppchef och därför valde bort andra attraktiva utbildningar. Förbandsledningen förklarade det hela som ett misstag som inte ska upprepas. Enligt vissa befäl som vi talade med handlade det de facto om att man inte varit tydliga med att urvalet av gruppchefer sker på plats, i syfte att attrahera kompetenta individer som annars kanske valt en annan befattning på annan ort.

Pliktrådet har förståelse för att ett visst urval bland de som vill bli gruppbefäl behöver göras även efter mönstringen, då det annars finns risk att fel person hamnar i en position med stort ansvar för andra värnpliktiga. Detta skulle få negativa konsekvenser dels för de värnpliktigas utbildning, dels för deras arbetsmiljö. Dock är det inte acceptabelt att vilseleda genom att locka mönstrande ungdomar med en attraktiv befattning och utbildning som man vet att de med största sannolikhet inte kommer att få. Pliktrådet ser allvarligt på detta och förväntar sig att det inte upprepas.

Avslutning

Pliktrådets besök sträckte sig över två dagar. Den instruktion som förbandet mottog om hur ett förbandsbesök ska genomföras tolkades på ett kortfattat sätt och information om Pliktrådets besök, funktion och informationsbehov distribuerades inte tillfredställande inom förbandet. De befäl som vi träffade upplevde att de hade blivit informerade om vårt besök för sent för att kunna planera ett bra möte. Detta försvårade rådets arbete, i vår ambition att kunna bistå förbandet i utvecklingen av deras värnpliktsutbildning, och kan tolkas som att förbandet visar ett ointresse för medinflytande.

Vi har till förbandet skickat förslag inför nästa förbandsbesök och hoppas att detta efterföljs. Vi har förhoppningar om ett gott samarbete mellan Pliktrådet och Livgardet, för att utveckla de värnpliktigas utbildningsförhållanden.

Tack för besöket,

Johan Gunnarsson
Ordförande